

ICCSOR

Journal of Applied and
Theoretical Social Sciences

ISSN:2687-5861

Covid-19 Virüsünün Hane Halkı Üzerine Etkisi: Mersin ilinin Diğer İllerle Karşılaştırmalı Analizi

Erkan AKTAŞ¹

Özet

Küresel bir salgına dönüşen Covid-19 virüsü yalnızca sağlık krizi değil, ekonomik ve politik krizlere de dönüşmektedir. Küreselleşme seviyesi salgını küresel salgın (pandemi) haline hızla getirmiştir. Covid-19 virüsü, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan küresel en büyük ekonomik krize dönüşme tehlikesini de beraberinde getirmiştir. Salgınla mücadelede oluşturulacak politikalar, ülkelerin ekonomik süreçlerini çok önemli oranda etkileyecektir.

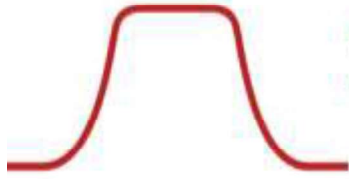
Salgının ekonomik etkisini daha ayrıntılı incelemek, ekonomi politikası için önemli bir referans olacaktır. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 virüsünün Mersin'de 2020 yılının Nisan ve Mayıs aylarında hanelerin ekonomik etkilerini incelemektir. Bu çalışmada internet ortamında 1058 hane ile anket yapıldı. Ankete Katılanların %40'ını (421 hane) Mersin'de yaşayan haneler oluşturmaktadır. Aynı zamanda toplam 55 farklı ilden katılımı sağlandığı için Mersin ilinin diğer illerle karşılaştırma imkânı sağlamaktadır.

Yapılan analiz sonucu, Mersin ilinde Covid-19 sonrası hanelerin %55,1'inde gelir kaybı olduğu belirtilmiştir. Covid-19 öncesi Mersin'de geniş işsizlik oranı yaklaşık %23 olarak hesaplanırken, Covid-19 sonrası bu oran %33,3'e yükselmiştir. Mersin ilindeki Covid-19 sonrası işsizlik artışı ankete katılan diğer iller ortalamasından daha yüksek olmuştur. Pandemi ile birlikte, istidamın önemli oranda yükünü taşıyan KOBİ'lerle ilgili yeni ekonomik paketlerin açıklanması işsizlikle mücadelede ciddi destek olacaktır. Bu desteklerin, özellikle istihdam yükünü artıracak sektör ve bölgelere göre farklılaşması, pandemi sonrası ülkede resesyon riskini de azaltabilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Hane Halkı, Ekonomik Etki, Mersin, Türkiye

JEL Kodlar :D10, E24,C83.

¹ Doç.Dr.Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü,erkanaktas@mersin.edu.tr

ICCSOR

Journal of Applied and Theoretical Social Sciences

ISSN:2687-5861

The Impact of Covid-19 Virus on Household: Comparative Analysis of Mersin with Other Cities

Abstract

The COVID-19 virus, which has turned into a global epidemic, is not only a health crisis, it is turning into economic and political crises. The level of globalization has rapidly turned the epidemic into a global epidemic (pandemic). Covid-19 virus, It brought along the danger of turning into the biggest global economic crisis after the World War II. Policies to be created to combat the epidemic will significantly affect the economic processes of countries.

It will be an important reference for economic policy to examine the economic impact of the epidemic in more detail. The purpose of this study is to examine the economic effects of the Covid-19 virus on households in April and May 2020 in Mersin. In this study, a survey was conducted with 1058 households on the internet. 40% of the participants (421 households) are households living in Mersin. At the same time, it provides the opportunity to compare Mersin with other provinces, as a total of 55 different provinces have participated.

As a result of the analysis, it was stated that 55.1% of the households after Covid-19 in Mersin province lost income. While the wide unemployment rate in Mersin before Covid-19 was calculated as approximately 23%, this rate increased to 33.3% after Covid-19. The increase in unemployment after Covid-19 in Mersin province was higher than the average of other provinces surveyed. With the pandemic, the announcement of new economic packages regarding SMEs, which bear a significant burden of employment, will be a serious support in the fight against unemployment. It supports, in particular the differentiation according to the sector and to increase the employment of charge, after the pandemic in the country may also reduce the risk of recession.

Keywords: Covid-19, Household, Economic Effect, Mersin, Türkiye

JEL Codes:D10, E24,C83.

1. Giriş

Tarih boyunca insanlar, birçok salgın hastalıklarla birçok defa karşı karşıya gelmiş ve hayatımızı doğrudan etkileyen bu salgın hastalıklarla mücadele etmişlerdir. İnsanlar özellikle toplu yaşamaya başladıktan sonra birçok unsur ile mücadele etmek durumunda kalmış; salgınlar ise bu mücadelenin en zorlu halkası haline gelmiştir. Kısa sürede yayılım gösteren salgınlar, hiçbir ayırım gözetmeden bütün insanlığı doğrudan etkilemiş ve yaşam seyrini değiştirmiştir.

Günümüzde küresel bir salgına dönüşen Covid-19 virüsü, yalnızca sağlık krizi değil, aynı zamanda, ekonomik ve politik krize dönüşmüştür. Küreselleşme seviyesi, yaşanan salgınları hızla küresel salgın (pandemi) haline getirmiştir. Covid-19 salgını, II. Dünya Savaşı'ndan sonra küresel en büyük ekonomik krize dönüşme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. Salgınla mücadelede oluşturulacak politikalar, ülkelerin ekonomik süreçlerini çok önemli oranda etkileyecektir.

Salgın nedeniyle ortaya çıkan maliyetleri çevre ekonomisi açısından değerlendirdiğimizde, oluşan negatif dışsallık doğrudan ve dolaylı ekonomik etkiler şeklinde iki kısma ayrılabilir. Doğrudan ekonomik etkiler; salgınla ilgili sağlık harcamalarının artmasıdır. Bu maliyetlere katlanılmadan salgınla mücadele olası değildir. Dolaylı maliyetler ise, hasta ve bakıma muhtaç iş gücü ve onlara bakanlardan oluşmaktadır. Bir de panik maliyetlerine dayalı maliyetlerin de ekleneceği belirlenmiştir. Özellikle, panik durumuyla birlikte, hastanelere ve diğer sağlık tesislerine ani ve aşırı talep artışı nedeniyle sağlık sistemlerinin çökebileceği belirtilmiştir (Demir 2020:7).

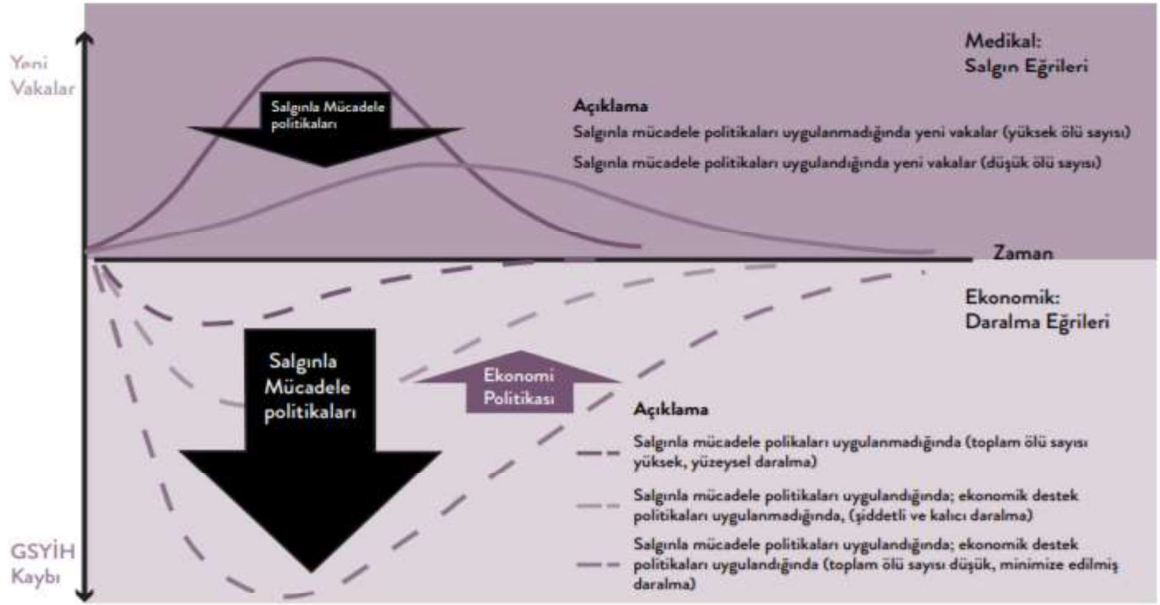
Aşağıdaki şekilde salgının iki farklı koşulda ortaya çıkan seyir eğrileri görülmektedir. Burada salgına karşı farklı politikalarda olası ekonomik maliyetlerin nasıl olabileceği gösterilmektedir. Örneğin, yayılımına izin verildiğinde, ekonomideki resesyon riski ve buna bağlı maliyetler düşük olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, salgının yayılmasına yönelik tedbirlerin alınması durumunda salgınla mücadele süreci aynı zamanda incelenmiş ve salgının yayılmasına yönelik tedbirlerin alınması durumunda salgınla mücadele zamana yayılabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla salgının yayılma süreci ile ekonomik resesyon riski arasında ters yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu grafikte salgına karşı tercih edilecek politikaların hem ekonomi hem de salgın süreci üzerine olası etkilerini özetlemektedir (Baldwin, 2020).

Baldwin (2020) salgınla mücadele ve ortaya çıkan ekonomik maliyet arasındaki bu ilişkiyi Şekil 1'de ortaya koymaktadır. Şekil 1'de iki ayrı panelden oluşmakta ve üsteki panelde salgının iki farklı mücadele durumunda ortaya çıkabilecek eğrileri görülmektedir. Burada ilk

durum, salgının serbestçe yayılmasına izin vermek yani engelleyecek herhangi bir tedbir almamaktır. Bu durumda, en yukarıdaki eğri ile gösterilen salgın yayılma eğrisi elde edilecektir. Burada salgın süresi kısa sürmekle birlikte, oldukça yüksek vaka sayısı ile karşı karşıya kalacak olan ekonomi için maliyeti düşük olacaktır. Şekil 1'in alt tarafındaki eğriler ile de salgınla mücadele durumunda ekonomide ortaya çıkabilecek resesyon riski açıklanmaktadır. Buna göre, hiçbir önlem almadan ve olası tedbirlerin ekonomik maliyetlerin artmamasına ve dolayısıyla, ekonomideki resesyon riski çok az olacağı, alt panelin en üst eğrisi ile gösterilebilir. İngiltere ve ABD pandemi başlangıcında bu yöntemi benimsemişlerdi. Bu ülkeler, pandeminin ülkesinde yayılımına müdahale etmeyerek, virüsün tüm ülkeyi etkilemesini beklemek ve bu şekilde vatandaşların vücut dirençlerinin artmasını bekleyerek virüsle mücadele edilmesi benimsenmişti (Sürü Bağışıklığı). Salgına tedbirler alınması durumunda salgınla mücadele daha da zamana yayılabilir ve vaka sayısının daha düşük seviyelerde tutulması sağlanabilir. Üst panelde daha yaygın salgın yayılım eğrisi bu durumu açıklamaktadır. Alınan tedbirlerin artması

ile birlikte hem doğrudan mücadelenin maliyeti, hem de alınan tedbirlerin yol açtığı ekonomik kayıplar maruz kaldığı toplam maliyetin artmasına neden olunacaktır. Ancak ortaya çıkan bu maliyetin de minimize edilmesi mümkündür. Ortaya konacak ekonomik destek paketleri ile maliyetlerin düşürülmesi ve dolayısıyla resesyon riskinin azaltılması mümkün olabilecektir. Ülkelerin yapacakları destek paketlerinin boyutları ve niteliğine ile gösterilen resesyon eğrisi daha da küçülecektir. Ülkelerin pandemiye karşı oluşturdukları kapsamlı ekonomik destek paketleri ile oluşacak resesyon riski, Şekil 1'in alt panelinde ortadaki resesyon eğrisi ile açıklanmaktadır. Pandeminin yayılma süreci ile resesyon riski arasında ters yönlü bir bağıntı oluşmaktadır (Baldwin, 2020, Çeviren Bayar ve ark,2020:7-8).

Şekil 1: Salgının Seyri Eğrisi ile Ekonomik Maliyet Eğrileri

Kaynak: Baldwin, 2020, Çeviren Bayar ve ark,2020:7)

Bayar ve arkadaşları Covid-19 salgınının 2020 yılında Türkiye’de hane halklarının gelirleri üzerindeki etkisini iki senaryo üzerinden analiz etmişlerdir. Temel bulgularına göre iki senaryo temelinde ve kamunun müdahalesi öncesinde salgının istihdam üzerinde olumsuz etkileri görüldüğü ve buna göre istihdam oranının ve doğal olarak bağımlılık oranının sırasıyla % 40 ve % 30’a kadar düşmesinin beklendiği tahmin edilmiştir. Bununla birlikte, işsizlik oranının ise, %18,9 ve %25,9’a kadar yükseleceği, Gini katsayısı ise %47 şeklinde olacağı tahmin edilmiştir (Bayar ve ark;5:12). Başka bir çalışmadaki senaryoya göre işsizlik oranın %31,4’e kadar çıkabileceği tahmin edilmiştir (Taymaz, 2020).

Covid-19 salgınının Türkiye ekonomisine 2020 yılında olası yük ve maliyetlerini bir genel denge modeli sistematiği içerisinde inceleyen başka bir çalışmada ise; Salgının ekonomik maliyetlerini gayri safi yurtiçi hasılda %26.7 ve toplam işgücü istihdamında da %22.8’lik bir kayıp olacağı tahmin edilmiştir. İşsizlik oranında beklenen artış, %14 düzeyinden, %33’e, işsiz sayısının da 4.7 milyon kişiden, 11.7 milyona çıkacağı tahmin edilmiştir. İstihdamdaki bu gerilemeye koşut olarak hane halkı harcanabilir gelirlerinin de 2019’a görece olarak %46 düşeceği tahmin edilmiştir (Voyvoda ve Yeldan,2020:18).

“Kovid-19 Salgınının Seyri ve Türkiye Ekonomisi” isimli diğer bir çalışmada ise, kısa dönemli basit bir hesaplamayla, ekonominin %20 yavaşlayacağı varsayımı altında 30 günlük tahmini GSYH kaybının yaklaşık 63,5 milyar TL olabileceği belirtilmiştir (Demir 2020:15)

Covid-19'un tüketicilerin harcama talebi üzerine olan etkisi TEPAV tarafından "Covid-19 Tüketici Harcamalarına Etkisi" raporunda ortaya konulmuştur. 13 Mart – 8 Mayıs 2020 arasında kredi kartına dayalı tüketim harcamalarındaki daralmanın en fazla olduğu kalemler belirlenmiştir. Tüketim harcamasındaki daralmanın en fazla olduğu kalemler sırasıyla, havayolları, konaklama, eğlence yerleri, seyahat ve taşımacılık, yemek, giyim ve aksesuar harcamaları şeklinde belirlenmiştir. Buna karşı, tüketim harcamalarında en fazla artış, sırası ile marketler, elektrik-elektronik eşya, bilgisayar ve çeşitli gıdalar olmuştur (Dündar,2020:3).

Salgının ekonomik etkisini daha ayrıntılı incelemek, ekonomi politikası için önemli bir referans olacaktır. Bu çalışmanın amacı Covid-19 virüsünün Mersin'de 2020 yılının Nisan ve Mayıs aylarında hanelerin ekonomik etkilerini incelemektir. Aynı zamanda Mersin ile diğer illerin² karşılaştırılması da yapılmıştır.

2. Veri Seti ve Yöntem

Bu çalışmada internet ortamında 1058 hane ile anket yapıldı. Ankete katılanların %40'ını (421 hane) Mersin'de yaşayan haneler oluşturmaktadır. Bu örneklem, Mersin'de yaşayan haneleri temsil gücü olmakla birlikte, Mersin hane halkı hakkında da bilgi verebilir niteliktedir. Aynı zamanda toplam 55 farklı ilden katılımı sağlandığı için Mersin ilinin diğer illerle karşılaştırma imkânı sağlamaktadır. Araştırmaya konu olan değişkenler arasındaki bağımsızlık testlerinde ki-kare analizi kullanılmıştır. Bu analiz bu tür analizlerde kullanılan en yaygın yöntemlerden biridir (Kartal, 1998:119-123; Donald ve Lindgren,1996:522-523).

Çalışmada ekonomik etki, hane halkı geliri ve işsizlikle açıklanmıştır. İşsizlikte ise geniş işsizlik oranı temel alınmıştır.

TÜİK, istihdam halinde olmayan (Yevmiyeli, kâr karşılığı, ücretsiz ya da ücretli olarak hiçbir işte çalışmamış) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 yaş ve daha yukardaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılından önce, iş arama kriterinde referans dönemi olarak "son dört hafta" yerine "son üç ay" kullanılmaktaydı. Dar tanımlı resmi işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamadığı için geniş tanımlı işsizlik oranından faydalanılmaktadır. Dar tanımlı işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtların her geçen gün tartışılmasından dolayı, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif yeni işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. İşsizlik hesaplamaları konusunda farklı yöntemler kullanılmaktadır. Örneğin ILO, AB ve ABD'de geniş tanımlı işsizliği rakamları da yayınlanmaktadır. Türkiye'de bazı sendikalar (TİSK, DİSKAR vb) geniş tanımlı işsizlik verilerini hesaplamışlardır. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hala hesaplamaktadır. DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) Dar tanımlı işsizler, 2) İş aramayan fakat çalışmaya hazır olanlar iki gruba ayrılıyor: 2-a) İş bulma ümidini kaybedenler, 2-b) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olan diğer bireyler, 3) Mevsimlik çalışanlar, 4) Zamana bağlı eksik çalışanlar (DİSKAR, 2020). Bu veriler TÜİK'te ham veri şeklinde bulunmaktadır. TÜİK istihdam politikalarının daha sağlıklı analizi için dar tanımlı işsizlik yanında geniş tanımlı işsizlik oranlarını kullanabilir.

² Diğer iller, Türkiye'deki diğer iller ortalamasını temsil etmemektedir. Online ankete katılan Mersin dışındaki illeri kapsamaktadır.

3.Araştırma Bulguları

Yapılan anket sonucunda ortalama hane genişliği 4,3 ve Mersin ise 4,1 olarak hesaplanmıştır. TÜİK verilerine göre, Türkiye'nin hane halkı genişliği 3,4 ve Mersin'de ise 3,3 olarak hesaplanmıştır (TÜİK,2020). Ankete katılanların nüfus genişliği ile Mersin ortalamasına göre biraz yüksek çıkmıştır. Ankete katılanların eğitim durumu çizelge1'de verilmiştir. Anket internet yolu ile yapıldığı için Mersin ortalaması üstünde üniversite ve yüksek lisans kişisi ile anket yapılmıştır³.

Çizelge 1. Ankete Katılanların Eğitim Durumu

	Mersin		Diğer İller		Toplam		
	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	
Eğitim Durumu	İlkokul	74	17,6	113	17,7	187	17,7
	Ortaokul	62	14,7	113	17,7	175	16,5
	Lise	109	25,9	176	27,6	285	26,9
	Üniversite	142	33,7	209	32,8	351	33,2
	Yüksek lisans	34	8,1	26	4,1	60	5,7
Toplam	421	100,0	637	100,0	1058	100,0	

Ankete katılan kişilerin gelir gruplarına göre dağılımına baktığımızda, Mersin ilinde de diğer illerde de Covid-19 sonrası gelirlerde önemli oranda azalma görülmektedir (Çizelge 2). Yapılan ki kare analizine göre ankete katılan Mersin'deki hanelerle diğer haneler arasında gelir grupları arasında bir farklılık olduğu görülmektedir. Mersin ilindeki gelir dağılımının diğer illere göre daha dengesiz olduğu söylenebilir. TÜİK verilerine göre de Mersin, gelir eşitsizliğinin en yüksek olduğu iller arasında yer almaktadır (TÜİK.2019).

³ Bu durum çalışmanın bir kısıtı şeklinde değerlendirilmeli.

Çizelge 2. Ankete Katılanların Covid 19 Öncesi ve Sonrası Gelir Durumu (%)

	Covid-19 Öncesi		Covid-19 Sonrası	
	Mersin	Diğer İller	Mersin	Diğer İller
2500 TL ve altı	24,2	29,4	44,2	51,3
2501-5000 TL	41,3	44,0	27,1	30,1
5001-7500 TL	14,3	13,7	13,8	9,4
7501-10000 TL	12,4	8,3	8,6	6,4
10001 TL ve üstü	7,8	4,7	6,4	2,7
Total	100,0	1,0	100,0	100,0
Ki Kare Değeri	11,2	P:0,024	17,9	P:0,001

Ankete katılan kişilerin Covid-19 sonrası gelirdeki değişimine baktığımızda, Mersin ilindeki hanelerin %43,2'sinin gelirinde bir değişim olmadığı belirtilmiştir. Mersin ilindeki hanelerin %55,1'inde ise gelirinde bir azalma olduğu belirtilmiştir. Diğer illerdeki hanelerin Covid-19 sonrası gelir değişimi paralellik göstermiştir. Yapılan Ki kare analizi ile birlikte, Covid-19 sonrası hanelerin bulunduğu il ile gelirdeki değişim arasında bir ilişki belirlenmiştir. Mersin Üniversitesi öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öğrenci ailelerinin büyük çoğunluğu (%65,3) Korona virüsü sonrası gelir kaybına uğradığını belirtmişlerdir. Pandemi sonrası geliri değişmeyen öğrenci ailelerinin oranı ise %35,2 olarak tespit edilmiştir (Aktaş,2020:19)

Çizelge 3. Ankete Katılanların Covid-19 Sonrası Gelir Durumu Değişimi (%)

	Mersin	Diğer İller	Toplam
Çok azaldı	17,8	18,2	18,1
Azaldı	37,3	39,6	38,7
Değişmedi	43,2	40,8	41,8
Arttı	1,7	1,4	1,5
Total	1058	100,0	100,0
Ki Kare Değeri	11,2	P:0,024	

Covid-19 öncesi de Mersin'de önemli oranda işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Covid-19 öncesi anket yapılan ailelerin yaklaşık %44'ünün işsizlik sorunu yaşadığı ve Covid-19 sonrası ise bu oranın %56'ya çıktığı görülmektedir. Covid-19 öncesi diğer illerdeki hanelerde işsiz oranları arasında önemli fark yok iken, Covid-19 sonrası fark olduğu yapılan Ki kare analizi ile birlikte ortaya çıkmıştır.

Covid-19 öncesi Mersin’de geniş işsizlik oranı yaklaşık %23 iken, Covid-19 sonrası bu oran %33,3’e yükselmiştir. Covid-19 öncesi diğer illerde geniş işsizlik oranı yaklaşık %27,5 iken, Covid-19 sonrası bu oran %37,3’e yükselmiştir. Mersin ilindeki Covid-19 sonrası işsizlik artışı daha yüksek olmuştur. Covid-19 sonrası Mersin’de işsiz sayısının daha da yüksek artması, Mersin’de hizmet sektörünün istihdam içindeki payının yüksekliği ile açıklanabilir. Pandemi sonrası yapılan diğer çalışmalarda da işsizlik rakamlarının benzer olduğu görülmektedir. Bayar ve arkadaşları pandemi sonrası Türkiye’deki işsizliği %31, Voyvoda ve Yeldan ise %33 olacağını tahmin etmişlerdir. Bu çalışmadaki yatay veriler sonucu hesaplanan geniş işsizlik oranı ile buradaki oranlar örtüşmektedir.

Çizelge 4. Ankete Katılan Hanelerdeki Covid-19 Öncesi ve Sonrası İşsiz Sayısı ve Geniş İşsizlik Oranı (%)⁴

İşsiz sayısı	Covid-19 Öncesi			Covid-19 Sonrası		
	Mersin	Diğer İller	Toplam	Mersin	Diğer İller	Toplam
0	56,3	50,2	52,6	43,7	36,9	39,6
1	22,8	23,4	23,2	25,2	26,8	26,2
2	13,1	15,5	14,6	19,7	18,7	19,1
3	7,1	9,3	8,4	9,0	14,1	%2,1
4+	0,7	1,6	1,2	2,4	3,5	3,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Geniş İşsizlik Oranı	23,3	27,5	25,6	33,3	37,3	35,0
Ki Kare Değeri	5,8	P:0,22		9,8	P:0,044	

Çizelge 5’e bakıldığında anketimizde elde ettiğimiz geniş işsizlik oranları ile Türkiye’nin oranları arasında çokta bir farklı olmadığı görülmektedir. Bu mevcut farklılığın ise geniş işsizlik oranının hesaplama farklılığından kaynaklandığı söylenebilir.

⁴ Hane halkının kendi beyanına göre işsiz sayısı belirlendi. Buradaki nüfusun %75’i aktif nüfus olarak alınmıştır (TÜİK İşgücü İstatistikleri, Mart 2020 verileri Türkiye ortalaması baz alınarak %75 belirmiştir (TÜİK 2020)). İşgücüne katılım oranı hesaplanmadı için işsizlik oranı=İşsiz sayısı/aktif nüfus şeklinde belirlenmiştir. Bir nevi geniş işsizlik oranı olarak ta tanımlanabilir.

Çizelge 5. Türkiye’de Resmi ve Geniş İşsizlik Oranı (Bin Kişi)

		2019 Temmuz	2020 Temmuz
1	15 Yaş ve üstü nüfus	61.507	62.626
2	İşgücü	33.113	31.491
3	İstihdam	28.517	27.263
4	Çalışmaya hazır + mevsimlik çalışanlar	2.448	4.227
5	Zamana Bağlı Eksik İstihdam	320	1252
6 (2 + 4)	Geniş İşgücü	35.561	35.782
7	Resmi İşsiz Sayısı	4.596	4.227
8 (4 +5+7)	Geniş İşsiz Sayısı	7.364	9.770
9 (7 / 2)	Resmi İşsizlik Oranı (%)	13,9	13,4
10 (8 / 6)	Geniş İşsizlik Oranı (%)	20,7	27,3

TÜİK, 2020b. TÜİK’ten alınan verilerden yola çıkarak geniş işsizlik hesaplanmıştır.

Zamana bağlı eksik istihdam verileri de son dönemlerde önemli şekilde artmıştır (Uysal ve akr,2020:8). Zamana bağlı eksik istihdam verileri Aralık 2019 döneminde 320 bin iken, pandemi ile birlikte 1 milyon 252 bine çıkmıştır. Türkiye’deki işsizlerin sadece yüzde 15’inin işsizlik ödeneğinden faydalandığı için pandemi döneminde işten çıkartmalar yasaklanmış ve bunun yerine kısa çalışma ödeneği sistemi ile işsiz sayısının hızla artışı engellenmeye çalışılmıştır.

Kısa çalışma ödeneği verilerine göre ödenekten faydalanan sayısı, Şubat ayında 17.862 kişiden Nisan ayında 2 milyon 591 bin kişiye yükselmiştir. Bu rakam Mayıs 2020’de 3 milyon çalışana ulaşmıştır. Bu bireylerin önemli kısmı mevcut koşullarda etkin olarak çalışmadığı ancak gelir kayıplarının da bir miktar azaltıldığı varsayılabilir (Uysal ve akr,2020:8). Özellikle kamu dışında hizmet sektöründe kayıt dışı çalışan kişiler için aynı durum geçerli olamamıştır. Bunlar ya işsiz ya da çok az ücretlere çalışmak zorunda kalmışlardır. Fakat özellikle Mersin ilinde kayıt dışı hizmet sektöründe çalışanları işsizlik durumunu kısa çalışma ödeneğinden faydalanamadığı söylenebilir. Bu durum Mersin ilindeki geniş işsizliğin daha artmasına neden olmuş olabilir.

Mersin ilinde anket yapılan hanelerin %39’u devletten destek için başvurur iken diğer illerden başvuru oranı ise %43 olmuştur. Mersin ilinde devletten destek alan hanelerin oranı ise %13 iken diğer illerde bu oran %14 olarak gerçekleşmiştir. Mersin ilinde yakınlarından destek alan hanelerin oranı ise %9 iken diğer illerde bu oran %8 olarak gerçekleşmiştir. Mersin ilinde Kredi ertelemesi yapan hanelerin oranı ise %21 iken diğer illerde bu oran %22 olarak gerçekleşmiştir.

Mersin ilinde yakınlarına destek olan hanelerin oranı ise %33 iken diğer illerde bu oran %28 olarak gerçekleşmiştir. Bu çalışmada “Biz bize yeteriz” kampanyasına destek verenlerin oranı ise Mersin’de %24 iken bu oran ankete katılan diğer iller de bu %19 olarak hesaplanmıştır.

4.Sonuç ve Öneriler

Son yıllarda kısa sürede yayılım gösteren salgınlar bütün insanlığı doğrudan etkilemiş ve yaşam seyrini değiştirmiştir. Fakat bu salgınlar tarihte milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

Günümüzde küresel bir salgına dönüşen Covid-19 virüsü, özellikle ekonomik ve politik krize dönmüştür. Covid-19 salgını II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan en büyük küresel ekonomik krize dönüşme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. Salgınla mücadelede oluşturulacak politikalar, ülkelerin ekonomik süreçlerini çok önemli oranda etkileyecektir.

Salgına karşı farklı politikalar farklı ekonomik maliyetlere neden olacaktır. Pandemiye karşı sürü bağıışıklığını tercih etmek, ekonomide resesyon riskini ve buna bağlı maliyetler düşük neden olacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte, Covid-19'un yayılmasına yönelik tedbirlerin alınması durumunda, ekonomik resesyon riskini arttıracığı öngörülmektedir. Bu konu etkili ekonomik politikalarla ekonomik resesyonun etkisini azaltılacağı belirtilmiştir.

Salgının seyri ve ekonomik maliyetlerine etkisini daha ayrıntılı incelemek için hem mikro hem de makro iktisadi analizler de önemli bir referans olacaktır. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, Covid-19 virüsünün Mersin'de 2020 yılının Nisan ve Mayıs aylarında hanelere olan ekonomik etkilerini incelemiştir. Yapılan analiz sonucu, Mersin ilinde Covid-19 sonrası hanelerin %55,1'inde gelir kaybı olduğu belirtilmiştir. Covid-19 öncesi Mersin'de geniş işsizlik oranı yaklaşık %23 olarak hesaplanırken, Covid-19 sonrası bu oran %33,3'e yükselmiştir. Mersin ilindeki Covid-19 sonrası işsizlik artışı ankete katılan diğer iller ortalamasından daha yüksek olmuştur. Mersin'de ilinde hizmet sektörünün istihdam içindeki payının yüksekliği, Covid-19 sonrası işsiz sayısının daha artmasına neden olduğu söylenebilir.

Mersin ilinde anket yapılan hanelerin %39'u devletten destek için başvurur iken diğer illerden başvuru oranı ise %43 olmuştur. Mersin ilinde devletten destek alan hanelerin oranı ise %13 iken diğer illerde bu oran %14 olarak gerçekleşmiştir. Mersin ilinde yerelden destek alan hanelerin oranı ise %9 iken diğer illerde bu oran %8 olarak gerçekleşmiştir. Mersin ilinde yakınlarından destek alan hanelerin oranı ise %9 iken diğer illerde bu oran %8 olarak gerçekleşmiştir. Mersin ilinde kredi ertelemesi yapan hanelerin oranı ise %21 iken diğer illerde bu oran %22 olarak gerçekleşmiştir.

Salgının seyri ve aileler üzerine ekonomik etkisi incelendiğinde, bu durumun her gelir grubunu olumsuz etkilediği görülmektedir. Fakat, özellikle çalışanlar üzerine ağır yükler getirdiği ve ciddi oranda işsizliğe yansıdığı görülmektedir. Kısa çalışma ödeneğini ile birlikte, yaşanan pandemi ile birlikte resmi işsizlik oranı görülmektedir. Birçok ülkede resmi işsizlik oranı yanında geniş işsizlik oranına da bakılmaktadır. Türkiye'de pandeminin işsizlik üzerine etkisini geniş işsizlik oranı ile de net bir şekilde görülmektedir. Bu yüzden, TÜİK resmi işsizlik oranı yanında geniş işsizlik oranını da hesaplayarak yayınlaması alınacak istihdam politikalarına daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Pandemi ile birlikte, işsizlikle mücadele için kapsamında oluşturulan kısa çalışma ödeneğinde milyonlarca çalışan faydalanırken, işsizlik fonundan faydalanan işsiz sayısının sınırlı olduğu gözlenmiştir. Türkiye'de her 3 kişiden 1'i kayıt dışı çalıştığı düşünüldüğünde kısa çalışma ödeneğinden faydalanamayan önemli sayıda çalışan da olduğu ve bunların pandemi ile birlikte daha ciddi işsizlik sorunu yaşadığı söylenebilir. İstidamın önemli oranda yükünü taşıyan KOBİ'lerle ilgili yeni ekonomik paketlerin açıklanması işsizlikle mücadelede ciddi destek olacaktır. Bu desteklerin özellikle istihdam yükünü artıracak sektör ve bölgelere göre farklılaşması pandemi ile birlikte ülkede resesyon riskini de azaltacaktır.

Kaynakça

Aktaş, Erkan.2020. *Korona Virüsü ile Birlikte Hızla Artan Uzaktan Eğitim, Oluşan Yeni Sorunlar: Mersin Üniversitesinin ve Diğer Üniversitelerle Karşılaştırılması*. Mersin Akademi Yayınları - ISBN: 978-605-06753-7-5 – İnsan-Toplum -Bilim.

Baldwin, Richard . (2020). *The Supply Side Matters: Guns Versus Butter, COVID-Style*. <https://voxeu.org/article/supply-side-matters-guns-versus-butter-covid-style>

Bayar, Ayşe Aylin.,Günçaydı, Öner, Levent,Haluk,2020. *Covid-19 Salgınının Türkiye 'de Gelir Dağılımına Etkisi Ve Mevcut Politika Seçenekleri*. İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü. İstanbul

Demir, İbrahim, 2020. *Kovid-19 Salgınının Seyri ve Türkiye Ekonomisi*. Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü.

Dündar, Merve. 2020. *COVID-19'un Tüketici Harcamalarına Etkisi. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Değerlendirme Notu*.

DİSKAR,2020 *İşsizlik ve İstihdam Görünümü Raporu –Nisan 2020*. <http://disk.org.tr/2020/04/nisan-2020-issizlik-ve-istihdam-raporu-pandemi-oncesinde-issizlikte-vahim-tablo/> Erişim Tarihi:19.10.2020

Donald, A., B. ve Lindgren, B. W., (1996) *Statistics: Theory and Methods*. 2nd. Edition, Wadsworth Publishing Company, California.

Kartal, Mahmut. (1998) *Bilimsel Araştırmalarda Hipotez Testleri, Parametrik ve Nonparametrik Teknikler*, 2. Baskı. Şafak Yayınevi. Erzurum.

Uysal Gökçe, Mutluay Hamza ve Şahin Mehmet Cem, 2020. *COVID-19 Pandemisinin İşgücü Piyasasında Yarattığı Tahribat Nasıl Takip Edilmeli?* İPM–MERCATOR POLİTİKA NOTU. Haziran 2020. <https://ipc.sabanciuniv.edu/tr/yayinlar?cat=T%C3%BCm%20Yay%C4%B1nlar&year=T%C3%BCm%20Y%C4%B1llar&page=2>. Erişim Tarihi:20.10.2020.

Taymaz, Erol. (2020). *COVID-19 Tedbirlerinin Türkiye Ekonomisine Etkisi Ve Çözüm Önerileri*. <https://sarkac.org/2020/04/covid19-tedbirlerinin-turkiye-ekonomisine-etkisi-cozum-onerileri/>

TÜİK,2019. *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2019*. <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK,2020a. *İstatistiklerle Aile 2019"* bülteni. <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK,2020b. *İşgücü İstatistikleri*. <http://www.tuik.gov.tr>

Voyvoda. Ebru, Yeldan Erinç, 2020. *COVID-19 Salgınının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri ve Politika Alternatiflerinin Makroekonomik Genel Denge Analizi*. file:///C:/Users/Asus/Downloads/covid_voyvodayeldan_v2_31mayis.pdf